

DOI: 10.2478/clb-2019-0033

Ipostazele corporalității în poezia blagiană

Universitatea Lucian Blaga din Sibiu
Minculete Iunis- Ștefana

Abstract

The purpose of this paper is to analyze the three hypotheses of corporeality in the Blagian lyrical and to demonstrate that they coagulate around the authentic substance of the ego, which tries to suppress or diminish them from the tax, from limits to becoming one with the spirit of this world. By canceling them, they actually become consistent and participate in the modernist lyrical ceremonial.

KeyWords: corporeality, lyric, Blaga, ego, spirit

Noțiunea de corporalitate a constituit un subiect de tradiție în spațiul filosofic (dualismul corp-suflet), însă viziunea lui Heidegger pune întreaga paradigmă sub o altă lumină. Filosoful german respingea concepțiile antropologice care aveau și un substrat mitic și religios, și anume, că mai întâi de toate omul e un suflet care ar avea în cele din urmă un trup. De asemenea, eluda și ideea conform căreia spiritul ar fi de fapt simbioza dintre trup și suflet. Astfel, lăsând deoparte această fragmentare atât duală, cât și triadică, Heidegger creionează o imagine unitară a ființei umane, cea a faptului de a fi în lume. Pentru acesta, substanța omului nu este spiritul ca sinteză a sufletului și a trupului, ci existența în sine. Filosoful enunță că ”noi nu avem un trup, ci suntem trupești”¹. Totodată, acesta afirmă că ”tot ceea ce numim corporalitatea noastră, până la ultima fibră musculară și cea mai ascunsă moleculă hormonală, face parte în chip esențial din existență”². Heidegger pune în centrul acelei existențe cuvântul (”nu am putea fi trupești, așa cum suntem, dacă faptul nostru de a-

¹ Martin Heidegger, *Ființă și timp*, București, Ed. Humanitas, 2002.

² *Ibidem*

fi-în lume nu ar consta în chip principal într-un a-fi-în-relație de ordin perceptiv cu ceea ce ne adresează cuvântul pornind de la deschisul lumii noastre prin care noi existăm”³).

Această forță a cuvântului este regăsită cu precădere în cadrul modernist, care avea predispoziții vizibile spre lumea metafizicului, spre transcenderea lumii materiale, având ca scop existența pură, absolută a spiritului. În spațiul românesc, cel care implementează în poeziile sale această problematică de ordin filosofic este Lucian Blaga, mediatorul celor două curente care au dominat prima jumătate a secolului XX. Paradoxul ce copleșește imaginea poetului este dinamica ideologică reprezentată de modernism, expresionism și antimodernism, întrucât numele acestuia pare a fi o emblemă pentru fiecare dintre ele. Datorită complexității ființei blagiene oglindită în opera sa, acesta tinde să fie revendicat de mai multe mișcări literare, care de fapt, își au izvorul tot în modernism.

Pentru a clarifica apartenența operei blagiene în spațiul literaturii române, trebuie precizat faptul că mulți dintre critici îl plasează pe Blaga în orizontul expresionist, întrucât acesta era curentul contemporan cu el și mai ales curentul spre care acesta și-a arătat inclinația. După cum expune și criticul Eugen Todoran, expresionismul este pentru el „o viziune extatică specifică nu numai ca abatere de la natură, cum alți teoreticieni considerau, căci prin aceasta el se putea confunda cu caricaturalul, ci ca o tendință a omului spre absolut.”⁴ Apartenența în cadrul expresionist al poetului este susținută și de Ovid. S. Crohmălniceanu, care nu doar a conturat o imagine clară a rolului pe care l-a avut Blaga în evoluția literaturii române enunțând că ”prin opera sa s-au manifestat în cercul Gândirii tendințele expresioniste cele mai puternice; teoretic și practic el a fost promotorul lor principal; de asemenea, tot grație lui și-au atins împlinirile cele mai înalte din literatura

---

³ Ibidem

⁴ Eugen Todoran, Lucian Blaga- Mitul poetic, Timișoara, Ed. Facla, 1981, p. 33.

română”⁵, dar a explicat care au fost cu adevărat ecourile acestui curent, căruia nu i s-a acordat atenție cuvenită în critică(”Pe Lovinescu îl deranja mai cu seamă exagerarea importanței unuia din curentele literare artistice moderne”⁶)

În prefața Antimodernilor al lui Compagnon, figura literară care a edificat această ideologie, criticul Mircea Martin afirmă că este „o categorie ce pare anume inventată spre a-l cuprinde și defini pe Blaga.”⁷ Astfel, opera blagiană pare a fi revitalizată prin ideologia antimodernistă, fapt ce demonstrează perenitatea și impactul pe care l-a avut creația sa atât asupra literaturii cât și a criticii.

Corporalitatea a reprezentat un teritoriu explorat de modernitate în sectorul literar, iar în lirica blagiană se pot identifica elemente care prezintă anumite viziuni filosofice ale poetului și modul în care acesta le integrează în discursul liric. Scopul acestei lucrări este să evidențieze diversitatea ipostazelor sub care se prezintă însuși poetul ca ființă materială, nu doar ca suflu spiritual. Înainte ca modernismul să își impună ideologia în orizontul literaturii române, corporalitatea reprezenta un element rar folosit în spectrul poetic, întrucât reflectorul era îndreptat spre interiorul eului liric, care își revarsă în versuri propriile concepții, sentimente. Însă odată cu mișcarea modernistă, trupul devine o mărturie a faptului că poetul se dăruiește cu totul operei lirice. Prin prezența corporală, eul se face întru totul simțit, devine visceral și formează o imagine completă a periplului de senzații prin care trece pentru a-și făuri arta poetică. În cazul lui Blaga, imaginea fizică este realizată doar pentru a putea fi suprimată, corpul fiind considerat o încarcerare a esenței sale ce nu poate ajunge la lumina. Poetul încearcă să se dezbrace de haina trupului ce îi blochează ascensiunea transcendentă. Însuși Blaga afirma că „Lumea, adică tot ce există, nu vreau s-o înțeleg din mine, nici pe mine

---

⁵ Ovid. S. Crohmălniceanu, *Literatura română și expresionismul*, București, Ed. Eminescu, 1971, p. 84.

⁶ *Ibid*, p. 11.

⁷ Mircea Martin, *O inițiativă restauratoare necesară în Antimodernii*, Antoine Compagnon, București, Art, 2008, p. 10.

din lume- ci atât lumea cât și pe mine din idealul spre care tind.”⁸ El tindea spre o anulare a materialului pentru a absolutiza substanța care îl împingea spre cele mai înalte culmi ale spiritului. Această decorporalizare este resimțită puternic în primele sale volume (Poemele lumii, Pașii profetului).

Prima ipostază e a unei corporalități tari, robuste. În volumul de debut, se creionează imaginea unui eu dinamic, vivace, puternic înverșunat împotriva condiției sale. Se poate observa, după cum afirma Ion Pop, „natura dionisiacă, frenezia vitalistă a gesticulației”⁹. Poezia care incorporează acest duh dionisiac și care oglindește atitudinea exacerbată a eului este ”Vreau să joc”. În versuri precum „Pământule, dă-mi aripi:/ săgeată vreau să fiu să spintec/ nemărginirea,/să nu mai văd în preajmă decât cer” clocotește dinamismul eului, care vrea să evadeze din propria carne pentru a atinge absolutul, universalul „de care se află separat doar de fragila și întâmplătoarea graniță corporală”¹⁰ (Să nu se simtă Dumnezeu/ în mine/ un rob în temniță- încătușat!) și în poezia Mugurii (” Trântit în iarbă rup cu dinții/ gândind aiurea- mugurii/ unui vlăstar primăvăritic). Acel fior exuberant este prezent și în poeziile erotice: Primăvara: Lacomii și flămânzi îmi strigă ochii/ veșnic nesătui ei strigă/ după ochii tăi- scăpărătorii-;/ sau în Dorul – ” Setos îți bea mireasma și-ți cuprind obraji/ cu palmele-amândouă, cum cuprinzi/ în suflet o minune. Ne arde apropierea, ochi în ochi cum stăm). Un alt exemplu elocvent se poate regăsi în poezia ”Noi și pământul” (”Nebun/ ca niște limbi de foc eu brațele-mi întind/ ca să-ți topesc zăpada umerilor goi/ și ca să-ți sorb, flămând să-ți mistui/ puterea, sângele, mândria, primăvara, totul.”)

---

⁸ Lucian Blaga, Pietre pentru templul meu în Aforisme, București, Ed. Humanitas, 2012, p. 65

⁹ Ion Pop, Lucian Blaga- universul liric, Ed. Cartea românească, 1981, p.12

¹⁰ Ion Pop, Lucian Blaga- universul liric, Ed. Cartea românească, 1981, p. 13

Totodată, corpul apare sub forma descompusă, fărâmițată a cenușii în poezii ca ”Noi și pământul” (”în zori de zi aş vrea să fim și noi cenușă”) și ”Frumoase mâini” (”așa îmi veți ținea odată și urna cu cenușa mea”) sau sub un aspect rigid, static precum în ”Stalactita” (”îmi pare că sunt o stalactită într-o grotă uriașă”). De asemenea, evadarea metaforică și analiza propriilor organe din ”Scoica” (”privesc în mine și inima mi-o prind în mână”) sau din ”Lumina raiului” (”eu nu-mi am inima în cap/ nici creieri n-am în inimă”) creează imagini vii, ale unui trup care se dezintegrează pentru a se defini. Un element recurent în poezia blagiană și care aparține corporalității este sângele, pe care îl întâlnim sub diferite conotații. În poezia ”Gorunul”, prezența acestuia este realizată doar pentru a putea fi anulată (”îmi pare/ că stropi de liniște îmi curg prin vine,/ nu de sânge”). Această dorință de anulare a existenței fizice își are originea în convingerea că în el dănuiește o esență divină care tinde să se reintegreze în ordinea cosmică și din acest motiv atitudinea sa este egocentrică (”De ce-n aprinse dimineți de vară/ mă simt un picur de dumnezeire pe pământ/ și-ngenunchez în fața mea ca-n fața unui idol?”)

Atmosfera din ”Pașii profetului” îi este complementară primului volum, însă de data aceasta dinamismul eului este mai temperat, chiar resemnat. De aceea, a doua ipostază a corporalității este una superfluă. Acesta „se supune condiției naturale, dinamicii elementare a firii”¹¹. Învelișul ce inițial îl limita, este acum acceptat, fapt ce îi diminuează verva dionisiacă și îl regăsim în ipostaza unui eu împlânzit (O, sufletu!/ Să mi-l ascund mai bine-n piept/ și mai adânc, să nu-l ajungă nici o rază de lumină: s-ar prăbuși”). Poetul consideră că încearcă o reconciliere cu propriul său corp, însă pe alocuri irumpe o mică dezlănțuire dionisiacă, în special când afirmă cu tărie că „lutul tău slab/ mi-e prea strâmt pentru strașnicul suflet ce-l port.” „Pașii profetului” dezvăluie un trup „moale ca de in curat”, obosit să lupte contra firii. Alte versuri care evidențiază o potolire apolinică în atitudinea eului aparțin poeziei ”Venii

---

¹¹ Ibidem, p. 23

după mine tovarăși” (superbul meu craniu din care să beți pelin când vi-e dor de viață) sau poeziei ”Leagănul” (” cum colindam cu pași de plumb”). Dictonul acestui volum ar fi puternica afirmație a eului care se consideră ”numai trup și numai lut”.

”În marea trecere” dezvăluie ipostaza unui eu muribund, al cărui trup tinde spre prăbușire. Încă de la început, poetul declară că se desprinde de propriul hoit în Psalm (”Mă dezbrac de trup ca de-o haină pe care-o lași în drum”). Suferința propriei sale corporalități erodează spiritul eului și vocea sa devine melancolică, caracteristică unei tristeți metafizice (”Pe coate încă o dată/ mă mai ridic o șchioapă de la pământ și ascult”). Dacă la început, trupul părea o forță care trebuia răpusă și ulterior își găsise un echilibru ipotetic, devine acum fragil și tinde să copleșească și substanța pură a eului. Însă, după cum susține George Gană, „în dosul ochiului său fizic e unul spiritual mai puternic”¹² (”Trupul meu cade la picioarele tale greu ca o pasăre moartă”; ”Mă scutur de mine însumi/ ca un câne ce-a ieșit dintr-un rău blestemat/ sângele meu vrea să curgă peste scocurile lumii”). De aceea, a treia ipostază este una spiritualizată. Corpul devine vlăguit, fiind înlocuit de spirit (”Pașii mei răsună în umbră/ parc-ar fi niște roade putrede/ ce cad dintr-un pom nevăzut; orice ridicare a mâinii nu e decât o îndoială mai mult” în comparație cu ”Sunt tremur de fericire”). Volumul se încheie cu imaginea unui învins care culminează de fapt cu moartea propriului trup (” Îngenunchez în vânt. Mâne oasele/ au să-mi cadă de pe cruce./ Înapoi nici un drum nu mai duce”).

Ceea ce este interesant de remarcat e această linie descendentă pe care o urmează corpul ca entitate independentă de voința eului. Cu toate acestea, nu trupul se schimbă, metamorfozarea are loc în viziunea eului asupra lui însuși ca ființă umană, ca substanță divină, ca particulă în acest univers. Corpul e doar o a doua umbră a sa de care nu se poate

---

¹² George Gană, Opera literară a lui Lucian Blaga, București, Ed. Minerva, 1976, p. 271

desprinde nici măcar în întuneric. În concluzie, cele trei ipostaze analizate se coagulează în jurul substanței autentice a eului, care încearcă să le suprimeze sau le diminueze din impozanță, din limite pentru a deveni una cu spiritul acestei lumi. Anulându-le, ele prind de fapt consistență și participă la ceremonialul liric modernist.

Bibliografie

1. Todoran, Eugen, "Lucian Blaga- Mitul poetic", Timișoara, Ed. Facla, 1981.
2. Ovid. S. Crohmălniceanu, "Literatura română și expresionismul", București, 1971.
3. Pop, Ion, "Lucian Blaga- universul liric", Ed. Cartea românească, 1981.
4. Gană, George, "Opera literară a lui Lucian Blaga", București, Ed. Minerva, 1976
5. Mircea Martin, "O inițiativă restauratoare necesară" în volumul "Antimodernii", Antoine Compagnon, București, Art, 2008.
6. Blaga, Lucian, "Pietre pentru templul meu" în volumul "Aforisme", București, Ed. Humanitas, 2012.
7. Martin Heidegger, "Ființă și timp", București, Ed. Humanitas, 2002.